

POSTĘPOWANIA GRUPOWE W POLSCE PO 15 LATACH

STAN OBECNY
I PERSPEKTYWY ROZWOJU

Postępowanie grupowe obchodzi w tym roku w Polsce 15 urodziny.

Dokładnie 19 lipca 2025 r. upływa 15 lat od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

To dobry czas, aby przyrzeć się, jak ta instytucja funkcjonuje w praktyce. Co działa, a co nie? I dlaczego?

W niniejszej broszurze podsumujemy te 15 lat, przedstawiając najciekawsze sprawy grupowe, ale najpierw omówimy postępowanie grupowe w pigułce, bo choć funkcjonuje już kilkanaście lat, to wciąż brakuje wiedzy o tym, jak działa i czemu służy.

POSTĘPOWANIE GRUPOWE REGULACJA

Postępowanie grupowe reguluje ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (dalej: UDRPG), która weszła w życie 19 lipca 2010 r.

Ustawa z 17 grudnia 2009 r. nie ostała się przez te 15 lat bez zmian, była czterokrotnie nowelizowana:

- **W 2017 R.**
ustawą z dnia 7 kwietnia 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności (Dz. U. z 2017, poz. 933) – weszła w życie 1 czerwca 2017 r., dalej: NOWELIZACJA / ZMIANA Z 2017 R.
- **W 2019 R.**
ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019, poz. 1469) – weszła w życie 9 listopada 2019 r., ZMIANA Z 2019 R.
- **W 2022 R.**
ustawą z dnia 1 grudnia 2022 r. o zmianie ustawy o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022, poz. 2640) – weszła w życie 16 marca 2023 r., którą kompetencję do działania w charakterze reprezentanta grupy przyznano Rzecznikowi Finansowemu
- **W 2024 R.**
ustawą z dnia 24 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2024, poz. 1237) – obowiązująca od 29 sierpnia 2024 r., którą wprowadzono nowy podtyp postępowania grupowego (postępowanie przedstawicielskie) – nowelizacja wynikała z konieczności implementacji do polskiego porządku prawnego dyrektywy nr 2020/1828 (tzw. dyrektywy o powództwach przedstawicielskich, RAD), dalej: NOWELIZACJA Z 2024 R.

POSTĘPOWANIE GRUPOWE CO TO? OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA W PIGUŁCE

- Postępowanie grupowe to postępowanie sądowe, dedykowane dla wspólnego rozpoznania wielu (co najmniej 10) roszczeń; wyj. - sprawy o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów.
 - Postępowanie ukształtowane o model opt-in; wyj. sprawy o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów? – actio popularis.
 - Szczególna legitymacja czynna - zasada reprezentacji / instytucja podmiotu upoważnionego.
 - Fazowość postępowania.
 - Sprawy grupowe – zastrzeżone do właściwości sądów okręgowych (art. 3 ust. 1 UDRPG).
 - Skład sądu – trzyosobowy (art. 3 ust. 2 UDRPG).
 - Przymus adwokacko-radcowski (art. 4 ust. 4 UDRPG).
 - Dopuszczalność zastrzeżenia wynagrodzenia success fee – art. 5 UDRPG
- „Umowa regulująca wynagrodzenie pełnomocnika może określać wynagrodzenie w stosunku do kwoty zasądzonej na rzecz powoda, nie więcej niż 20% tej kwoty”.
- Dopuszczalność finansowania podmiotu upoważnionego przez podmioty trzecie – (third-party funding – TPF lub litigation finance) art.10 AA UDRPG.

PRZESŁANKI DOPUSZCZALNOŚCI POSTĘPOWANIA GRUPOWEGO W POLSKICH SĄDACH

Przynależność sprawy do określonej kategorii spraw cywilnych (art. 1 ust. 2 UDRPG).

Przesłanka **jednorodzajowości** – wymóg, aby dochodzone roszczenia stanowiły „roszczenia jednego rodzaju” (art. 1 ust. 1 UDRPG).

Przesłanka **wspólnej podstawy faktycznej** – roszczenia „oparte na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej” (art. 1 ust. 1 UDRPG).

W przypadku „przedstawicielskich” powództw – również roszczenia oparte na tej samej podstawie prawnej.

Przesłanka **liczebności grupy** – co najmniej 10 osób, zniesiona przez art. 1 ust. 2D UDRPG w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów.

Przesłanka **ujednoczenia roszczeń** – obowiązuje tylko w sprawach o roszczenia pieniężne (art. 2 UDRPG) i od 29.08.2024 r. w sprawach o roszczenia nie-konsumentów.

POSTĘPOWANIE GRUPOWE W POLSCE | ODREBNOŚCI DOWODOWE

art. 16 ust. 1 UDRPG

Uprawdopodobnienie / udowodnienie przynależności członka do grupy.

art. 16 ust. 2 UDRPG

Zobowiązanie członka grupy do złożenia w wyznaczonym terminie dodatkowych dowodów i wyjaśnień.

art. 20a ust. 1 UDRPG w zw. z art. 322 k.p.c.

Zasądzenie odpowiedniej sumy – złagodzenie przesłanek zastosowania.

art. 16a UDRPG

Disclosure, wyjawienie środka dowodowego.

POSTĘPOWANIE GRUPOWE – PRZEBIEG

Etap przed
wytoczeniem
powództwa
grupowego

I faza postępowania
grupowego,
tzw. faza certyfikacji
badanie dopuszczalności
rozpoznania sprawy
w postępowaniu
grupowym

II faza postępowania
grupowego
kształtowanie się grupy

III faza
postępowania
grupowego

IV faza
postępowania
grupowego

LEGITYMACJA CZYNNA W POSTĘPOWANIU GRUPOWYM

■ Klasyczne postępowanie grupowe – instytucja reprezentacji.

■ Stroną powodową jest reprezentant.

■ Reprezentantem może być:

■ jeden z członków grupy

■ powiatowy rzecznik praw konsumentów

■ Rzecznik Finansowy

■ Nowy podtyp postępowania grupowego w sprawach praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów – podmiot upoważniony.

■ **Podmiot upoważniony:** organizacja konsumencka wpisana do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK-u, Rzecznik Finansowy:

<https://uokik.gov.pl/bip/rejestr-podmiotow-upowaznionych-do-wytaczania-powodztw-grupowych>

<https://representative-actions-collaboration.ec.europa.eu/cross-border-qualified-entities>

[na 22.07.2025 - 70 podmiotów]

PODMIOTY W POSTĘPOWANIU GRUPOWYM

Strona powodowa – reprezentant / podmiot upoważniony.

Strona pozwana – każdy / w przypadku dwóch nowych typów spraw przedsiębiorca stosujący praktykę naruszającą ogólne interesy konsumentów.

Członkowie grupy.

Fundusz / podmiot trzeci finansujący postępowanie.

Prezes UOKiK-u.

POSTĘPOWANIE GRUPOWE W POLSKICH SĄDACH

LICZBA SPRAW

W świetle danych statystycznych Ministerstwa Sprawiedliwości, **od 1 lipca 2010 r. do końca 2024 r.** do polskich sądów wniesiono 371 pozwów grupowych w sprawach cywilnych i gospodarczych.

To nie jest mało, ale w zestawieniu z ogólną liczbą postępowań sądowych wszczynanych rocznie (a w Polsce w latach 2011–2024 wszczynano od 4,7 mln do 6,8 mln postępowań rocznie), liczba ta wydaje się zbyt mała. Postępowanie grupowe – jest narzędziem, które potencjalnie może odciążyć sądy od rozpoznawania masowych spraw.

Trzeba natomiast pamiętać, że w postępowaniu grupowym swoich roszczeń musi dochodzić **co najmniej 10 osób**. Każda sprawa grupowa odpowiada więc minimum 10 sprawom indywidualnym – oczywiście w wielu sprawach członków grupy jest więcej, a nawet zdecydowanie więcej. Przykładowo, jedna ze spraw przeciwko Millennium Bank obejmuje ponad 5 tys. członków grupy, a sprawa przeciwko mBank – ponad 1,2 tys. członków grupy.

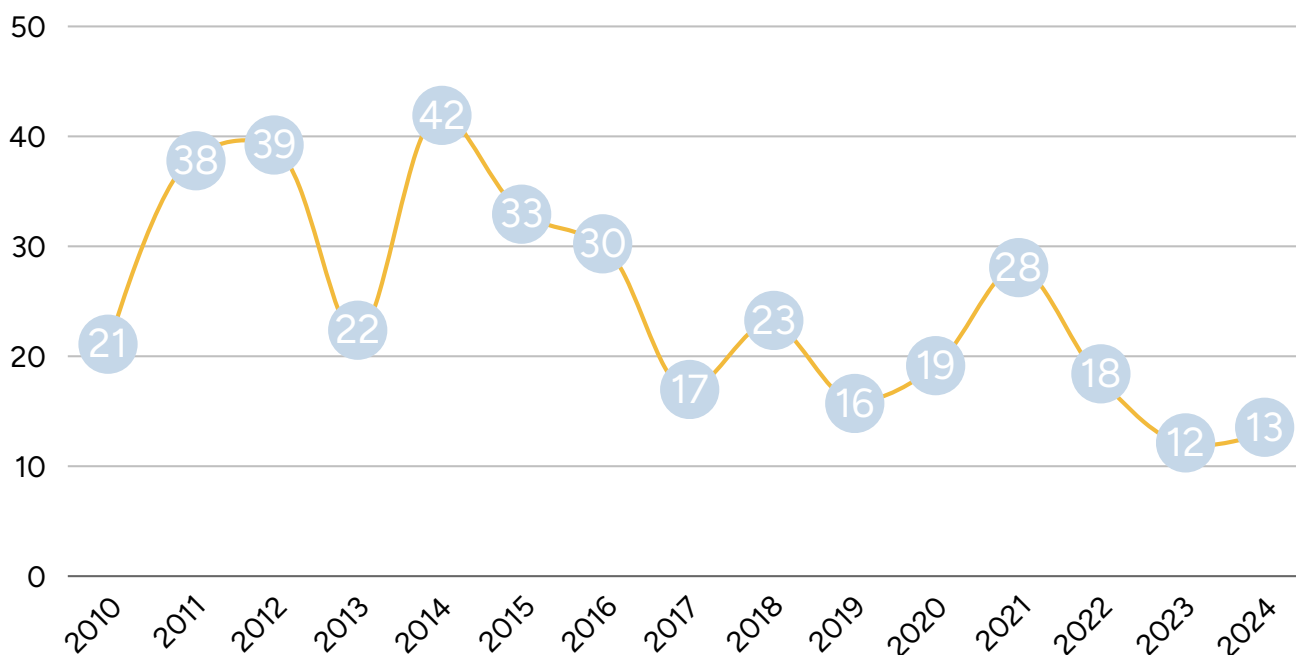
WYKAZ POSTĘPOWAŃ GRUPOWYCH

Obecnie w wykazie postępowań grupowych prowadzonym przez Ministra Sprawiedliwości znajduje się **45 postępowań** grupowych – wykaz powstał w 2017 r. i są do niego wpisywane sprawy, w których zarządzono ogłoszenie o wszczęciu postępowania grupowego.

„Na biegu” jest **około 70** postępowań grupowych.

W 2023 r. do polskich sądów wpłynęło **co najmniej 12 nowych pozwów grupowych**, spośród których jeden został zwrócony, a jeden odrzucono.

W 2024 r. do polskich sądów wpłynęło **13 nowych pozwów grupowych**, spośród których trzy zostały odrzucone.

Liczba pozwów grupowych w sprawach cywilnych i gospodarczych w poszczególnych latach (na podstawie <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>) oraz na podstawie informacji otrzymanych od poszczególnych sądów okręgowych.

POSTĘPOWANIE GRUPOWE W SĄDACH JAKIE SPRAWY ROZPOZNAWAŁY POLSKIE SĄDY PRZEZ OSTATNIE 15 LAT?

Poniżej przedstawiamy nasz subiektywny ranking najciekawszych spraw grupowych z ostatnich 15 lat.

■ SPRAWY GRUPY OSÓB BLISKICH POSZKODOWANYCH W KATASTROFIE MIĘDZYNARODOWYCH TARGÓW KATOWICKICH

CZEGO SPRAWY DOTYCZYŁY?

Sprawy osób bliskich ofiar katastrofy hali Międzynarodowych Targów Katowickich były dwie.

Obie dotyczyły ustalenia odpowiedzialności Skarbu Państwa (reprezentowanego przez *stationes fisci*) za skutki katastrofy budowlanej hali wystawowej nr 1 MTK ze stycznia 2006 r. – największej katastrofy budowlanej w historii Polski.

Podczas wystawy gołębi pocztowych zawałił się dach hali MTK, wskutek czego zginęło 65 osób, a 170 zostało rannych. Toczące się następnie postępowanie karne wykazało, że projekt konstrukcyjny hali pochodził od osoby, która nie miała koniecznych uprawnień (dlatego inny projektant jedynie ów projekt podpisał), następnie dodatkowo doszło do błędów na etapie projektu wykonawczego (zmniejszenia liczby słupów podtrzymujących strop), co spowodowało zbyt niską nośność konstrukcji dachu. Co więcej, nie odśnieżano regularnie dachu hali, a po 2002 r., kiedy dach hali po raz pierwszy zaczął pękać pod naporem śniegu – po powierzchniowym usunięciu uszkodzeń nie przeprowadzono dalszych czynności nadzorczych ani nie wyłączono hali z użytkowania.

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

PIERWSZA SPRAWA

Choć katastrofa budowlana, która stanowiła jej tło, była przywoływana w toku prac legislacyjnych nad polską UDRPG jako przykład zdarzenia, w którym zostało poszkodowanych wiele osób, i które powinny mieć wspólnie dochodzić roszczeń w ramach mechanizmów zbiorowych, sprawa nie przeszła pozytywnie etapu certyfikacji – zakończyła się prawomocnym odrzuceniem pozwu z uwagi na oparcie dochodzonych roszczeń o reżim odpowiedzialności z dóbr osobistych; w jej ramach Sąd Najwyższy wyjaśnił w [postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2012 r., I CSK 66/12](#), że:

1 Pojęcie „roszczenia o ochronę dóbr osobistych” jest już od wielu lat przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego i poglądów doktryny, nie budząc przy tym wątpliwości, że obejmuje ono, oprócz roszczeń o charakterze niemajątkowym, także roszczenia o charakterze majątkowym.

2 Z tego względu propozycja odmiennej wykładni tego pojęcia na gruncie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym nie może być uznana za wymagającą kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego.

DRUGA SPRAWA

Uzyskała certyfikację po przejściu całej [drogi instancyjnej](#) i dzięki „ingerencji” Sądu Najwyższego w postaci postanowienia z 28 stycznia 2015 r., I CSK 533/14, którym uchylono postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie Wydział I Cywilny z 27 lutego 2014 r., I ACz 251/14 i zmieniono postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie Wydział II Cywilny z 3 września 2013 r., II C 88/13 poprzez oddalenie wniosku pozwanego o odrzucenie pozwu.

Ta decyzja Sądu Najwyższego była przełomowa dla rozwoju spraw grupowych – Sąd Najwyższy po raz pierwszy wypowiedział się co do charakteru samego postępowania grupowego i celów, którym służy; przede wszystkim zaś wyjaśnił istotę specyficznego dla postępowania grupowego powództwa o ustalenie odpowiedzialności, przyjmując, że należy rozumieć je autonomicznie.

Ustalenie składu grupy w sprawie drugiej nastąpiło w 2016 r. (postanowieniem Sądu Okręgowego z 20 czerwca 2016 r., II C 172/15 oraz postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie Wydział I Cywilny z 28 września 2016 r., I ACz 1663/16).

JAKIE BYŁO MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAW?

W drugiej ze spraw postępowanie zostało przeprowadzone przed sądem I i II instancji w całości, a następnie zakończyło się ugodą po (korzystnym dla grupy) wyroku sądu II instancji.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

Postanowienie Sądu Najwyższego Izby Cywilnej z dnia 28 stycznia 2015 r., I CSK 533/14:

- 1** *O dopuszczalności postępowania grupowego na podstawie art. 1 ust. 2, jeżeli powództwo ogranicza się do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanego (art. 2 ust. 3), decyduje kwalifikacja prawna roszczenia, którego członkowie grupy zamierzają dochodzić w późniejszych procesach z wykorzystaniem prejudykatu uzyskanego w postępowaniu grupowym. Jeżeli takie roszczenie mieści się w zakresie przedmiotowym ustawy określonym w art. 1 ust. 2, postępowanie grupowe o ustalenie odpowiedzialności pozwanego jest dopuszczalne. Istnienie interesu w wytoczeniu pozwu grupowego po stronie członków grupy Sąd może ustalić na podstawie wskazanych w nim przyszłych roszczeń pieniężnych. Sąd może w tym celu wezwać do sprecyzowania indywidualnych roszczeń, których członkowie grupy zamierzają dochodzić w oparciu o prejudykat uzyskany w postępowaniu grupowym.*
- 2** *Pojęcie ustalenia odpowiedzialności na gruncie art. 2 ust. 3 ustawy należy rozumieć autonomicznie, przy uwzględnieniu celów i funkcji postępowania grupowego. W szczególności ustalenie odpowiedzialności w postępowaniu grupowym nie jest tożsame z uznaniem roszczenia za usprawiedliwione w zasadzie, jak ma to miejsce w przypadku wyroku co do zasady (art. 318 k.p.c.).*
- 3** *Wydanie w postępowaniu grupowym wyroku ustalającego dotyczącego dużej grupy osób ma na celu jedynie ustalenie odpowiedzialności pozwanego za określone zdarzenie – nie chodzi natomiast o ustalenie także poniesienia szkody przez każdego z poszczególnych członków grupy. Przedmiotem postępowania grupowego przy żądaniu ustalenia są więc tylko okoliczności wspólne wszystkim członkom grupy, a nie okoliczności indywidualne dotyczące poszczególnych członków, które będą badane dopiero w późniejszych indywidualnych procesach.*
- Za wystarczające należy wówczas uznać prawdopodobieństwo, że szkoda wystąpiła, choć sąd może także w postępowaniu grupowym przesądzić tę okoliczność stanowczo, jeśli jest to możliwe i celowe.*
- 4** *Dopuszczalne jest w postępowaniu grupowym powództwo o ustalenie odpowiedzialności pozwanego w sprawie o roszczenie pieniężne wynikające z czynu niedozwolonego stanowiącego jedno zdarzenie (art. 2 ust. 3 w zw. z art. 1 ust. 1 i 2) także w sytuacji, gdy przesłanka wystąpienia szkody i jej wysokości jest zależna od indywidualnych okoliczności faktycznych dotyczących poszczególnych członków grupy. Fakty dotyczące wysokości lub wymagalności konkretnych, indywidualnych roszczeń nie powinny być brane pod uwagę przy badaniu i ocenie na gruncie art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g. tożsamości podstawy faktycznej roszczenia lub tego, czy jest ona jednakowa.*
- 5** *Niezłożenie przez jednego z członków grupy oświadczenia o przystąpieniu do grupy, przewidzianego w art. 12 nie prowadzi do niedopuszczalności postępowania grupowego w odniesieniu do wszystkich członków grupy z powodu nie zachowania warunku jednorodności roszczeń. Sąd powinien uwzględnić tę okoliczność w postanowieniu o ustaleniu składu grupy (art. 17 ust. 1) nie umieszczając tej osoby w składzie grupy.*
- 6** *Nawet jeżeli określone zdarzenie może prowadzić także do naruszenia dobra osobistego, roszczenie odszkodowawcze za wyrządzenie szkody majątkowej w związku z tym zdarzeniem, nie jest roszczeniem z tytułu czynu niedozwolonego o ochronę dóbr osobistych w rozumieniu art. 1 ust. 2.*

■ SPRAWY GRUPY NABICI W MBANK

SPRAWA NR 1

JAKI BYŁ PRZEDMIOT SPRAWY?

Pierwsza sprawa grupy tzw. „Nabitych w mBank” to sprawa o ustalenie, że pozwany mBank Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie ponosi względem członków grupy odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu nienależytego wykonywania zawartych z nimi umów kredytowych, polegającego na pobieraniu w okresie od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 28 lutego 2010 r.,

w oparciu o klauzulę zmiennego oprocentowania, wyższych kwot tytułem oprocentowania kredytu, niż pobierałby, gdyby wykonywał swoje zobowiązanie w sposób należyty. Sprawa nie dotyczyła nieważności umów kredytu. Grupę reprezentował Miejski Rzecznik Konsumentów w Warszawie.

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

Sprawa stosunkowo szybko i sprawnie uzyskała certyfikację (na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi Wydział II Cywilny z 6 maja 2011 r., II C 1693/10, zażalenie na decyzję w przedmiocie rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym oddalił Sąd Apelacyjny w Łodzi Wydział I Cywilny postanowieniem z 28 września 2011 r., I ACz 836/11), jak i przeszła przez II fazę postępowania grupowego w przedmiocie ustalenia składu grupy w 2012 r. Ostatecznie do składu grupy zostało zaliczonych [1.247 członków grupy](#).

JAKIE JEST MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAWY?

III faza postępowania trwała dość długo i była zdecydowanie bardziej skomplikowana niż faza I i II.

Już 3 lipca 2013 r. sąd I instancji wydał orzeczenie, którym w zasadniczej części uwzględnił powództwo. Apelacja Banku została oddalona w 2014 r. Kolejną sprawą zajmował się Sąd Najwyższy, który na skutek skargi kasacyjnej Banku uchylił wyrok II instancji i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania (2015 r.). Sąd Najwyższy w wyroku z [14 maja 2015 r., II CSK 768/14](#), wypowiedział się korzystnie w zakresie wykładni przesłanek postępowania grupowego, ale nie do końca przychylnie dla grupy w zakresie kwestii związanych z abuzywnością.

Ostatecznie wyrok sądu I instancji z 2013 r. uprawomocnił się wskutek cofnięcia przez Bank apelacji; Sąd Apelacyjny w Łodzi postanowieniem z dnia 15 lipca 2020 r. umorzył postępowanie apelacyjne.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

Wyrok Sądu Najwyższego Izby Cywilnej z dnia 14 maja 2015 r., II CSK 768/14:

Przyjęto trafne stanowisko, że postępowanie grupowe, w którym sformułowano żądanie „ustalenia odpowiedzialności” pozwanego, ma charakter szczególnego postępowania autonomicznego, które nie może być utożsamiane pod względem konstrukcyjnym z postępowaniem kończącym się wydaniem wyroku wstępnego w rozumieniu art. 318 k.p.c., a także z postępowaniem o ustalenie prawa lub stosunku prawnego na podstawie art. 189 k.p.c. Z tego względu posługiwanie się w skardze kasacyjnej argumentacją prawną nawiązującą do elementów tych postępowań nie można uznać za przekonywającą. [Autonomiczność tego postępowania przesądza przede wszystkim osobny reżim prawny postępowania grupowego, a także jego cel i funkcje prawne, ma ono bowiem zakończyć się rozstrzygnięciem stanowiącym szczególny prejudykat dla rozwikłania przyszłych sporów z udziałem grupy osób w odpowiednich sądowych postępowaniach indywidualnych lub w wyniku zawarcia stosownych ugód powodów z pozwanym \(por. pkt I uzasadnienia projektu u.d.p.g. – druk sejmowy nr 1829/VI\).](#)

Koncepcja autonomicznego charakteru postępowania grupowego przyjęta została w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2015 r., I CSK 533/14 (nie publ.), w którym stwierdzono m. in., że przedmiotem tego postępowania, zmierzającego do ustalenia odpowiedzialności pozwanego, są tylko okoliczności wspólne wszystkich członków grupy,

a nie okoliczności indywidualne dotyczące poszczególnych członków, które będą badane dopiero w późniejszych indywidualnych procesach. Wydane w tym postępowaniu rozstrzygnięcie odnosi się do wszystkich członków grupy (art. 21 ust. 3 u.d.p.g.) i zmierza do ustalenia odpowiedzialności pozwanego w związku z powstaniem określonego zdarzenia prawnego, przesądzającego istnienie określonego tytułu prawnego takiej odpowiedzialności (np. deliktu, niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, bezpodstawnego wzbogacenia i in.). Nie chodzi tu jednak o ustalenie wszystkich niezbędnych przesłanek powstania takiej odpowiedzialności jak w przypadku postępowania rozpoznawczego, kończącego się wyrokiem wstępnym, np. przesądzającym istnienie wszystkich przesłanek odszkodowawczej odpowiedzialności deliktowej lub kontraktowej. Można zatem stwierdzić, że ustalenie odpowiedzialności pozwanego w rozumieniu art. 2 ust. 3 u.d.p.g. oznacza istotne ograniczenie zakresu kognicji sądu w porównaniu z badaniem istnienia wszystkich niezbędnych przesłanek odpowiedzialności pozwanego w indywidualnym postępowaniu sądowym. Innymi słowy, ustalenie odpowiedzialności kontraktowej w rozumieniu wspomnianego przepisu oznacza konieczność określenia przez Sąd przynajmniej stanu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania w związku z naruszeniem przez pozwanego określonego obowiązku kontraktowego, wynikającego ze stosunku obligacyjnego łączącego pozwanego z członkami grupy.

[...]

SPRAWA NR 2

W drugiej sprawie przeciwko mBank Miejski Rzecznik Praw Konsumentów (Małgorzata Rother) występowała jako reprezentant grupy 1724 (na początku 388) kredytobiorców, domagając się ustalenia nieważności umów kredytowych, bądź tylko klauzul indeksacyjnych w umowach o kredyt hipoteczny indeksowany kursem franka szwajcarskiego.

Pozew drugiej grupy klientów mBanku, złożony w kwietniu 2016 r., w niecały rok uzyskał pozytywną i prawomocną certyfikację (sąd pierwszej instancji wydał postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym już w grudniu 2016 r., a marcem kolejnego roku apelacja oddaliła zażalenie na to postanowienie).

Skład grupy podlegał w toku postępowania pewnym ewaluacjom bowiem część osób nie czekając na rozstrzygnięcie zawierała z bankiem indywidualne ugody.

Trudności w tej sprawie grupowej pojawiły się na etapie rozpoznawczym – przeszła ona tok instancyjny aż trzykrotnie, dwukrotnie sąd odwoławczy uchylał rozstrzygnięcia pierwszoinstancyjne i przekazywał sprawę do ponownego rozpoznania. Początkowo – w październiku 2018 r. sąd pierwszej instancji oddalił powództwo w całości; po zaskarżeniu przez reprezentanta wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi dnia 19 października 2018 r., I C 519/16 – Sąd Apelacyjny w Łodzi uchylił przywołany wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia (wyrok z 9 marca 2020 r., I ACa 80/19); kolejny wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi I Wydział Cywilny z 9 lutego 2022 r., I C 1219/20 też został uchylony i walor prawomocności uzyskało dopiero trzecie orzeczenie z 6 listopada 2024 r., I C 711/24 - którym co do części członków grupy umorzono postępowanie, a co do pozostałej części ustalono nieważność ponad 1000 umów kredytu za 1 razem.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi I Wydział Cywilny z dnia 6 listopada 2024 r., I C 711/24Pr:

- 1 Sąd doszedł do wniosku, że jedynym dopuszczalnym rozstrzygnięciem w zakresie roszczeń pozostałych członków grupy jest umorzenie postępowania w zakresie tych roszczeń na podstawie art. 355 KPC w zw. z art. 24 par. 1 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, z uwagi na to, że wydanie wyroku w tym zakresie stało się zbędne (w przypadku osób, które zawarły ugody z pozwanym) i niedopuszczalne (w przypadku osób, które uzyskały prawomocne wyroki w odrębnych sprawach). W ocenie sądu niedopuszczalne było natomiast wydanie orzeczenia o wyeliminowaniu osób z listy nr 2 i 3 z grona członków grupy, ponieważ przepis art. 17 ust. 3 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym jest sformułowany jednoznacznie i nie przewiduje zmiany składu grupy po jego prawomocnym ustaleniu.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi I Wydział Cywilny z dnia 29 stycznia 2024 r., I ACa 694/22:

- 1 Samo brzmienie art. 15 zzs¹ 1 pkt 4 ustawy o zwalczaniu Covid – 19 ani jego cel nie wskazują, że zakres jego zastosowania powinien być ograniczony do postępowań, których całościowa regulacja znajduje się jedynie w Kodeksie postępowania cywilnego. Oznaczałoby to wykluczenie tych postępowań, które jedynie odsyłają do odpowiedniego lub bezpośredniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.
- 2 Konkludując należy przyjąć, iż art. 15 zzs¹ 1 pkt 4 ustawy o zwalczaniu Covid – 19 miał zastosowanie także do postępowania grupowego uregulowanego ustawą o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

■ SPRAWY ŚRODOWISKOWE – GRUPY POSZKODOWANYCH W POWODZI W SANDOMIERZU I W PŁOCKU

SPRAWA POWODZIAN SANDOMIERSKICH

JAKI BYŁ PRZEDMIOT SPRAWY?

Pozew grupy powodzian z Sandomierza i okolic wniesiony przeciwko Skarbowi Państwa, Województwu Świętokrzyskiemu, Powiatowi Sandomierskiemu i Gminie Miejskiej Sandomierz – będący jednym z pierwszych postępowań grupowych w Polsce.

Pierwotnie wniesiono powództwo o zapłatę odszkodowania na rzecz członków grupy; w 2012 r. dokonano zmiany powództwa poprzez ograniczenie żądania o zapłatę do żądania ustalenia odpowiedzialności pozwanych.

Przedmiotem postępowania było więc końcowo **ustalenie solidarnej odpowiedzialności odszkodowawczej** Pozwanych wynikającej z popełnienia złożonego czynu niedozwolonego polegającego na niezgodnym z prawem wykonywaniu władzy publicznej, przejawiającym się w zaniedbaniach dotyczących realizacji obowiązków z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Konsekwencją szeregu zaniedbań ze strony Pozwanych było przelanie się wody przez koronę prawobrzeżnego wału przeciwpowodziowego położonego wzdłuż rzeki Wisły w dzielnicy Koćmierzów i jego przerwanie podczas powodzi w 2010 r., jak i wszystkie dalsze następstwa tego zdarzenia. Zaniedbania Pozwanych z jednej strony obejmowały nieprawidłowości związane z konstrukcją i utrzymaniem wału przeciwpowodziowego, który był za niski, zaś z drugiej strony – nienależyte utrzymanie międzywala oraz koryta rzeki, gdzie zaniechano od wielu lat jakichkolwiek prac zmniejszających ryzyko powodziowe.

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

Faza certyfikacji wywołała pewne problemy. Początkowo Sąd Okręgowy w Krakowie (w 2011 r.) postanowił rozpoznać sprawę w postępowaniu grupowym, natomiast Sąd Apelacyjny w Krakowie uchylił postanowienie w zaskarżonej części i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Problemy z certyfikacją wynikały z tego, że sprawa obejmowała roszczenia o zapłatę, które zgodnie z przepisami obowiązującymi przed 2017 r. powinny być ujednolicone do jednej wysokości w podgrupach liczących co najmniej 2 osoby.

Zdaniem sądu II instancji ujednolicenie roszczeń nie powinno polegać tylko na zrównaniu wysokości roszczeń, ale powinno się też opierać na wspólnych okolicznościach sprawy. W 2017 r. nastąpiła zmiana przepisów, dzięki której ujednolicenie roszczeń od tej zmiany nie musi być oparte na wspólnych okolicznościach sprawy.

Z uwagi na takie stanowisko sądu, powód zmienił powództwo – z żądania zapłaty odszkodowań na rzecz członków grupy na żądanie ustalenia odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych.

Po zmianie powództwa sprawa pomyślnie przeszła certyfikację.

W 2013 r. prawomocnie ustalono skład grupy obejmując nią 27 podmiotów (osób fizycznych i osób prawnych). Po prawomocnym ustaleniu składu grupy zmarli dwaj członkowie grupy; orzeczenie merytoryczne dotyczyło więc ostatecznie 25 członków grupy.

Śmierć członków grupy po uprawomocnieniu się postanowienia o ustaleniu składu grupy stanowiła precedensowe zagadnienie. Sądy podzieliły stanowisko powoda, że śmierć członka grupy na tym etapie postępowania skutkuje wyłączeniem zmarłego ze składu grupy bez możliwości wstąpienia w jego miejsce spadkobierców.

O ile bowiem zasady sukcesji materialnej obowiązują, o tyle sukcesja procesowa jest niedopuszczalna, ponieważ członek grupy nie jest stroną w znaczeniu procesowym.

JAKIE JEST MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAWY?

Sprawa zakończyła się prawomocnym ustaleniem odpowiedzialności!

Wyrokiem z 19 października 2017 r. Sąd Okręgowy w Krakowie ustalił, że pozwani Skarb Państwa – Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie i Województwo Świętokrzyskie ponoszą solidarną odpowiedzialność odszkodowawczą wobec członków grupy wynikającą ze złożonego czynu niedozwolonego pozwanych Skarbu Państwa – Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie i Województwa Świętokrzyskiego polegającego na niezgodnym z prawem wykonywaniu władzy publicznej przez pozwanych w zakresie ochrony przeciwpowodziowej (nienależytym wypełnianiu tych obowiązków) na obszarze powiatu sandomierskiego w Województwie Świętokrzyskim, co doprowadziło do przelania się wody przez koronę wału przeciwpowodziowego położonego wzdłuż rzeki Wisły w dzielnicy Koćmierzów, gminie Sandomierz, położonego na działce ewidencyjnej nr 1407, obręb 5 Sandomierz prawobrzeżny i jego przerwania wskutek rozmycia w dniu 19 maja 2010 r. oraz do dalszych konsekwencji pozostających w związku z tym zdarzeniem.

Apelacje pozwanych zostały oddalone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 7 września 2020 r., I ACa 954/18.

Już po wydaniu wyroku w I instancji uchwalono nową ustawę prawo wodne (przepisy weszły w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.), co wiązało się z utworzeniem Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz zmianami organizacyjnymi w zakresie podmiotów odpowiedzialnych za ochronę przeciwpowodziową. W związku z tym w II instancji dokonano zmiany podmiotowej po stronie pozwanej i w rezultacie sprawa prawomocnie zakończyła się ustaleniem odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie oraz Województwa Świętokrzyskiego.

W toku postępowania apelacyjnego sąd II instancji przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości. Sąd Najwyższy udzielił odpowiedzi w uchwale z dnia 27 lutego 2020 r., sygn. akt III CZP 57/19.

Pozwani wnieśli skargi kasacyjne od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie – Sąd Najwyższy w grudniu 2021 r. odmówił przyjęcia skarg do rozpoznania.

Po prawomocnym zakończeniu postępowania grupowego toczyły się rozmowy ugodowe dotyczące wypłaty poszkodowanym powodzianom konkretnych odszkodowań. Rozmowy te zakończyły się zawarciem 21 ugód indywidualnych na łączną kwotę prawie 17 milionów złotych.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie
Wydział I Cywilny z dnia 7 grudnia 2011 r.,
I ACz 1235/11:

Konieczne jest przy tym wskazanie, że standaryzacja ta nie może przybrać jedynie formy określenia jego jednolitej dla wszystkich wysokości w odwołaniu się wyłącznie do wymaganej przez przepis art. 1 ust. 1 ustawy tej samej lub takiej samej podstawy faktycznej dla wszystkich roszczeń jak przyjął to Sąd Okręgowy, akceptując przy tym w pełni stanowisko przedstawiciela grupy, który tego ujednolicenia dokonał w ramach podgrup.

Niezbędnym jest bowiem także by ujednolicenie to nastąpiło w oparciu o wspólne [w niniejszej sprawie dla członków podgrup] okoliczności sprawy o jakich stanowi art. 2 ust. 1 in fine ustawy.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie
Wydział I Cywilny z dnia 17 września 2012 r.,
I ACz 1324/12:

Zmiana powództwa zgłoszona przez powoda polega na zgłoszeniu nowego żądania bez zmiany podstawy faktycznej zgłoszonego roszczenia.

Nie budzi przy tym wątpliwości, że nowe roszczenie (o ustalenie) zostało zgłoszone w miejsce dotychczasowego (o zapłatę).

W tym stanie rzeczy bezprzedmiotowe było uznanie przez Sąd Okręgowy, iż nadal w sprawie pozostaje do rozpoznania żądanie zapłaty, skoro powód wyraźnie oświadczył, że dokonana przez niego zmiana powództwa nie stanowi ani dorożumianego, ani wyraźnego cofnięcia pozwu czy zrzeczenia się dochodzonego roszczenia.

Nie ulega wątpliwości, że poprzez złożenie tego oświadczenia intencją powoda nie było doprowadzenie do sytuacji, w której przedmiotom dalszego rozstrzygnięcia w sprawie będą – obok siebie – dwa roszczenia procesowe: o zapłatę i o ustalenie. Wszelkie oświadczenia powoda w tym zakresie zmierzały do zastąpienia dotychczasowego roszczenia o zapłatę roszczeniem o ustalenie. Tym samym bezprzedmiotowe było wezwanie powoda o wskazanie okoliczności o jakich mowa w art. 2 ust. 1 i art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy, a w konsekwencji – odrzucenie pozwu o zapłatę.

**Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie
Wydział I Cywilny z dnia 6 września 2017 r.,
I ACz 1231/17:**

W konsekwencji należy przyjąć, że o ile nie ma przeszkód w stosowaniu wprost art. 174 k.p.c. w stosunku do strony pozwanej, to stosowanie przedmiotowego przepisu do strony powodowej musi uwzględniać specyfikę jej ukształtowania. Odmienne przy tym zakres stosowania przedmiotowej regulacji będzie miał miejsce w stosunku do reprezentanta grupy, odmienne zaś do członka grupy. Stąd w oczywisty sposób brak było podstaw do wyłączenia przez ustawodawcę stosowania art. 174 k.p.c. w postępowaniu grupowym. Jednocześnie zakres zastosowania tego przepisu i skutek procesowy wynikający ze zdarzeń nim objętych jest uzależniony od tego, którego podmiotu i uczestnika postępowania dotyczy.

W konsekwencji „odpowiedniość” stosowania art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. w stosunku do członka grupy, nie będącego formalnie stroną procesową, musi uwzględniać cele ustawy oraz wynikające z niej odrębności. Te natomiast prowadzą do konkluzji, iż przepis ten w przypadku członka grupy nie znajduje zastosowania — w tym przypadku nie jest dopuszczalna sukcesja procesowa i wstąpienie w miejsce zmarłego jego następcy prawnego. W takiej sytuacji zachodzi konieczność wyeliminowania z postępowania takiego członka grupy, a postępowanie kontynuowane jest w uszczuplonym składzie, jeśli — która to okoliczność na gruncie niniejszego postępowania nie wystąpiła — liczba członków grupy nie spadnie poniżej ustawowego minimum, czyli 10 osób (art. 1 ust. 1 u.d.p.g.).

W świetle powyższego jedyną słuszną decyzją procesową było wydanie przez Sąd postanowienia o zmianie składu grupy, czemu nie stoją na przeszkodzie ani przepisy Ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (art. 17) ani przepisy k.p.c. (art. 359).

**Uchwała Sądu Najwyższego z 27 lutego 2020 r.,
III CZP 57/19:**

„1. Czy regionalna wspólnota samorządowa – województwo ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za niezgodne z prawem działanie (zaniechanie) marszałka województwa realizowane przy wykonywaniu władzy publicznej w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, określonych w art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (tj. dawnego prawa wodnego, według brzmienia wynikającego z Dz.U.2001 r. Nr 115 poz. 1229, ze zm. Dz.U. z 2004 r. Nr 116 poz. 1206)?; w wypadku pozytywnej odpowiedzi na pytanie wskazane w punkcie 1:

*Czy Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w Warszawie wstąpiło do procesu na podstawie art. 534 ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tj. nowego Prawa wodnego Dz.U. 2017.1566), z mocy prawa z dniem 1 stycznia 2018 r., w miejsce dotąd biorącego udział w sprawie województwa?”
podjął uchwałę:*

Województwo ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą za niezgodne z prawem działania lub zaniechania marszałka województwa realizowane przy wykonywaniu władzy publicznej w ramach zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r. poz. 1121 ze zm.);

W procesie cywilnym o odszkodowanie za niezgodne z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu zadań publicznych, o których mowa w art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r. poz. 1121 ze zm.), wszczętym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268, ze zm.) w miejsce pozwanego województwa, nie wstępuje na podstawie art. 534 ust. 5 pkt 3 tej ustawy Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie w Warszawie.

SPRAWA POWODZIAN PŁOCKICH

CZEGO DOTYCZYŁA SPRAWA?

Sprawa została zainicjowana w 2012 r. i dotyczyła **ustalenia** solidarnej odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych jednostek administracji publicznej wobec członków grupy, wynikającej z czynu niedozwolonego polegającego na **niezgodnym z prawem wykonywaniu władzy publicznej** przez pozwanych w zakresie ochrony przeciwpowodziowej na obszarze ich właściwości (Dolina Łódzko-Dobrzykowska).

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

Faza certyfikacji przebiegła sprawnie – sąd I instancji zadecydował o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym postanowieniem z 15 marca 2013 r., I C 863/12, a zażalenia na nie zostały oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi Wydział I Cywilny z 3 grudnia 2013 r., I ACz 781/13.

Skład grupy został ustalony szybko – postanowieniem Sądu Okręgowego w Płocku Wydział I Cywilny z 13 listopada 2014 r., I C 863/12 – które nie było zaskarżone.

JAKIE BYŁO MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAWY?

Ta sprawa również zakończyła się korzystnie dla grupy - prawomocnym ustaleniem odpowiedzialności! (wyrok Sądu Okręgowego w Płocku [z 23 kwietnia 2018 r., I C 863/12](#) oraz Sądu Apelacyjnego w Łodzi [z 14 kwietnia 2021 r., I ACa 1099/18, I ACz 1451/18](#), a Sąd Najwyższy wyrokami z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 28/23 oraz II CSKP 1948/22 oddalił skargi kasacyjne pozwanych od wyroku sądu drugiej instancji.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 28/23:

*Znaczenie w ocenie prawnej ma zatem przedmiot obowiązków pozwanego: ochrona przeciwpowodziowa, która zasadniczo nie stanowi działań właścicielskich, skoro jej celem jest realizacja publicznego interesu zabezpieczenia przed wystąpieniem powodzi oraz jej możliwymi skutkami w postaci zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi oraz mienia podmiotów prawa. **Oceny tej nie zmienia okoliczność, że podejmowanie takich działań następuje w odniesieniu do gruntów i obiektów należących do Skarbu Państwa.***

Przeciwnie, należy rącej przyjąć, że obligatoryjne przysługiwanie podmiotom publicznoprawnym, przede wszystkim Skarbowi Państwa (art. 10 ust. 1, art. 72 ust. 2 d.p.w.), prawa własności względem obiektów istotnych z punktu widzenia ochrony przeciwpowodziowej, służy sprawnej realizacji zadań publicznych.

*Pozwany nie ponosi zatem odpowiedzialności za szkody powstałe w związku z nieprawidłową realizacją zadań z zakresu ochrony powodziowej dlatego, że jest właścicielem określonych rzeczy, **lecz – jest ich właścicielem właśnie dlatego, że powierzono mu prowadzenie określonych działań ze wspomnianego zakresu.** W orzecznictwie dotyczącym zadań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej realizowanych przez województwo powszechnie przyjmuje się, że szkoda wyrządzona przez ich nieprawidłową realizację podlega kompensacji w reżimie unormowanym w art. 417 § 1 k.c. (zob. wyroki SN z 27 maja 2015 r., II CSK 480/14, i z 27 kwietnia 2017 r., II CSK 401/16, oraz uchwała SN z 27 lutego 2020 r., III CZP 57/19).*

Wyrok Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1948/22:

Nietrafne były także zarzuty naruszenia art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 75 ust. 1 art. 64 ust. 1 w zw. z art. 80 i 81 d.p.w. oraz naruszenia 441 § 1 k.c. Sensem stanowiska Skarbu Państwa jest założenie, że skoro jego bezprawne zachowania doprowadziły do powodzi tylko dlatego, że jednocześnie bezprawnie zachowało się również Województwo Mazowieckie, to nie ponosi on odpowiedzialności za tę szkodę. W ramach pierwszego z zarzutów brak podstaw odpowiedzialności miałby wynikać z tego, że – wobec określonego zachowania pozwanego Województwa – nastąpiło przerwanie adekwatnego związku przyczynowego między zdarzeniem szkodzącym a szkodą. W ramach natomiast drugiego z zarzutów opisana motywacja miałaby prowadzić do podważenia stanowiska Sądu Apelacyjnego o solidarnej odpowiedzialności obu pozwanych podmiotów.

*Dla porządku wypadu przypomnieć, że Sąd Apelacyjny nie ustalił, iż do powstania szkody wystarczające były tylko zachowania lub bierność jednego z pozwanych; **przeciwnie, podkreślił on, że z powodu działania i zaniechania Skarbu Państwa oraz Województwa Mazowieckiego, rozpatrywanego łącznie, doszło do przerwania wału i wystąpienia szkody u powodów-członków grupy.** Natura i przebieg tego zdarzenia nie pozwalają przy tym na wyodrębnienie skutków zaniechań w zakresie planowania i koordynacji ochrony przeciwpowodziowej, prac wykonywanych w korycie rzeki i utrzymania wałów przeciwpowodziowych.*

*Skoro to właśnie łącznie występujące zaniechania obu pozwanych doprowadziły do szkody, to wystąpił przypadek współodpowiedzialności, o którym mowa w art. 441 § 1 k.c. Obaj pozwani zachowali się niezgodnie z prawem, a skutków ich postępowania (zaniechań) **nie da się od siebie oddzielić, wobec czego obaj solidarnie odpowiadają za szkodę.** Być może żadne z tych zaniechań samo w sobie nie spowodowałoby szkody (co jednak nie zostało ustalone), lecz ocenie podlega ustalony w sprawie stan faktyczny obejmujący ustalenia o współwystąpieniu zaniechań realnie prowadzących do powstania szkody. W aktualnym stanie prawnym, odmiennie niż pod rządami Kodeksu zobowiązań (art. 137 § 1 in fine k.z.), w sprawie o naprawienie szkody niedopuszczalne jest dowodzenie, kto i w jakim stopniu przyczynił się do jej powstania. Kwestia ta stanowi natomiast obecnie materię rozliczeń między odpowiadającymi solidarnie sprawcami szkody, stosownie do art. 441 § 2 k.c.*

■ SPRAWA ZWIĄZANA Z AFERĄ DIESELGATE

CZEGO DOTYCZY SPRAWA?

Postępowanie grupy konsumentów poszkodowanych tzw. aferą Dieselgate – czyli ujawnionym we wrześniu 2015 r. procederem montowania w samochodach produkowanych przez koncern Volkswagen Group oprogramowania, pozwalającego na manipulację wynikami pomiarów emisji z układu wydechowego. Polskie postępowanie nie skupiło wszystkich poszkodowanych, znacząca ich część zdecydowała się na udział w postępowaniach przed sądami niemieckimi.

Powództwo zostało wytoczone o naprawienie szkody wyrządzonej członkom grupy w związku ze zbyciem przez pozwanego na rzecz członków grupy pojazdów:

- 1 wadliwych (pojazdy te uzyskały świadectwa homologacji na skutek działań bezprawnych) oraz
- 2 niezgodnych tak ze specyfikacją techniczną dostępną członkom grupy w momencie zakupu, jak i z obowiązującymi normami dotyczącymi poziomu emisji spalin.

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

Certyfikacja tej sprawy to przysłowiowa „droga przez mękę”, ale był to wynik – nie tyle nieprzychylności polskich sądów co sposobu ukształtowania powództwa. Początkowo w odniesieniu do roszczenia deliktowego sądy obu instancji przyjęły [brak jurysdykcji sądu polskiego](#) (wskazując, że jurysdykcji sądu polskiego nie uzasadnia sam fakt rejestracji samochodu na terenie Polski). Dopiero Sąd Najwyższy – odwołując się do wypowiedzi TSUE, postanowieniem z 12 maja 2022 r., II CSKP 1506/22 zajął odmienne stanowisko.

JAKIE JEST MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAWY?

Sprawa nadal jest w toku.

CIEKAWE FRAGMENTY ORZECZEŃ

Rozpoznając skargę kasacyjną od postanowienia sądu II instancji w przedmiocie certyfikacji – Sąd Najwyższy postanowieniem z 12 maja 2022 r., II CSKP 1506/22 odwołał się do wyroku TSUE z 9 lipca 2020 r., C-343/19, wydanego w trybie prejudycjalnym w sprawie *Verein für Konsumenteninformation* przeciwko Volkswagen AG – i rozstrzygnął, że dla przyjęcia jurysdykcji państwa członkowskiego rozstrzygające jest [miejsce urzeczywistnienia się szkody](#).

Postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 2022 r., II CSKP 1506/22:

Postanowienie [...] art. 7 pkt 2 Rozporządzenia [Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych – przyp. wł.] należy interpretować w ten sposób, że w przypadku, gdy w danym państwie członkowskim pojazdy zostały niezgodnie z prawem wyposażone przez ich producenta w oprogramowanie manipulujące danymi dotyczącymi emisji spalin, a następnie zostały nabyte od osoby trzeciej w innym państwie członkowskim, [miejsce urzeczywistnienia się szkody znajduje się w tym ostatnim państwie członkowskim](#).

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie I Wydział Cywilny z dnia 15 grudnia 2022 r., I ACz 689/22:

- 1 W przypadku postępowania grupowego stroną w znaczeniu procesowym jest reprezentant grupy, który prowadzi postępowanie w imieniu własnym, a nie poszczególni członkowie grupy. Przyjęcie odmiennej koncepcji kłóciłoby się z racjonalną wykładnią, w szczególności z art. 4 ust. 1 i 3 ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.
- 2 Na etapie badania dopuszczalności rozpoznania sprawy w postępowaniu grupowym ustawodawca wprowadził wymóg jednorodności roszczeń członków grupy. Jednorodność roszczeń wystąpi wtedy, gdy członkowie grupy zgłoszą jej reprezentantowi wnioski o udzielenie ochrony prawnej w takiej samej formie.

■ SPRAWA PRZECIWKO **MILLENNIUM BANK** – NAJLICZNIEJSZA GRUPA

JAKI JEST PRZEDMIOT SPRAWY?

Sprawa grupy kredytobiorców – reprezentowanej przez Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Olsztynie – przeciwko Millennium Bank S.A. dotyczyła umowy o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem franka szwajcarskiego.

Pozwem z 13 czerwca 2014 r. wniesiono o **ustalenie odpowiedzialności pozwanego Banku** względem członków grupy z tytułu **bezpodstawnego wzbogacenia**, w związku ze stosowaniem przez ten bank w umowach kredytowych niedozwolonych postanowień umownych (ściślej bezskuteczności, w stosunku do członków grupy, niedozwolonych postanowień umownych w przedmiocie indeksacji kwoty udzielonego kredytu oraz rat spłaty kredytu do kursu franka szwajcarskiego według bankowej tabeli kursów walut obcych – zawartych w podpisanych przez członków grupy umowach o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej).

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

Początkowo, postanowieniem z 28 maja 2015 r., Sąd Okręgowy w Warszawie **odrzuć pozew** z uwagi na brak spełnienia przesłanki „tej samej lub takiej samej podstawy faktycznej” roszczeń członków grupy. Po rozpoznaniu zażalenia Powoda – które zostało rozpoznane dość szybko, bo jeszcze we wrześniu 2015 r. – Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że **odmówił odrzucenia pozwu**. W dniu 12 sierpnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym. Postanowienie to zostało uchylone przez sąd II instancji i sprawę przekazano do ponownego rozpoznania. Sąd I instancji w dniu 15 marca 2017 r. ponownie wydał postanowienie o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym, które – ponownie – zostało zaskarżone przez Bank. Tym razem sąd II instancji oddalił zażalenie – i po ponad 2 latach, we wrześniu 2017 r., zakończyła się prawomocnie faza certyfikacji.

W 2019 r. ustalono prawomocnie skład grupy, do której zaliczono ostatecznie **5.358 członków grupy** – i jest to jak do tej pory najliczniejsza grupa jeśli chodzi o polskie postępowania grupowe.

JAKIE JEST MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAWY?

Wyrokiem z dnia 24 maja 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo. Wyrok został zaskarżony apelacją – sprawa toczy się pod sygnaturą akt I ACa 599/23.

Na etapie postępowania drugoinstancyjnego do sprawy po stronie powodowej przystąpił Rzecznik Finansowy w celu ochrony klientów podmiotu rynku finansowego.

Ostatnia rozprawa miała miejsce w czerwcu 2024 r., grupa czeka na rozstrzygnięcie.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie Wydział I Cywilny z dnia 21 września 2015 r., I ACz 1648/15:

Nawet w sprawach, w których żądanie dotyczy zasądzenia należności ujednoliconych dla członków grupy (podgrupy), przy ocenie oparcia roszczenia na takiej samej podstawie faktycznej nie wymaga się, aby wszystkie bez wyjątku okoliczności faktyczne uzasadniające roszczenia dochodzone przez każdego członka grupy, w tym dotyczące zakresu szkody, były takie same (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lutego 2015 r., I ACz 43/15). Nie można więc ograniczać zastosowania trybu grupowego do wypadków dochodzenia przez członków grupy takich samych roszczeń, dokładnie z takich samych okoliczności. Za wystarczające przyjmuje się więc, że podstawowe okoliczności, które mogą przesądzić o samej zasadzie odpowiedzialności strony pozwanej, są takie same dla członków grupy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 kwietnia 2014 r., I ACa 1209/13).

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie Wydział I Cywilny z dnia 28 września 2017 r., I ACz 1254/17:

Podkreślić należy, że z punktu widzenia rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 u.d.p.g., istotne jest przede wszystkim to, czy może być w danej sprawie prowadzone postępowanie grupowe. Chodzi o wyeliminowanie konieczności prowadzenia szeregu indywidualnych procesów. Kwestie dotyczące określenia składu grupy i następnie zasadności roszczeń nie stanowią przesłanek dopuszczalności postępowania grupowego. Określenie składu grupy dokonywane jest w kontekście szerszego materiału procesowego zgromadzonego z inicjatywy stron. Dopiero na jego podstawie Sąd Okręgowy wyjaśni, czy podany na uzasadnienie żądania schemat faktyczny odnosi się do poszczególnych członków grupy. Osoby, które nie będą spełniać tych warunków, powinny zostać pominięte przy ustalaniu składu grupy, z odrębną kontrolą instancyjną (art. 17 ust. 2 u.d.p.g.).

■ SPRAWA PRZECIWIŁORCÓW PRZECIWIŁO PORTALOWI CHOMIKUJ.PL

CZEGO SPRAWA DOTYCZYŁA?

Sprawa przeciwko portalowi Chomikuj.pl to sprawa z powództwa wydawców książek reprezentowanych przez Wydawnictwo Wolters Kluwer sp. z o.o. przeciwko spółce z siedzibą na Cyprze – administratorowi portalu wymiany plików Chomikuj.pl. Portal Chomikuj.pl udostępniał swoim użytkownikom infrastrukturę informatyczną umożliwiającą wymianę plików oraz pobierał opłaty za pobieranie plików. Użytkownicy, których pliki cieszyły się szczególnym zainteresowaniem, otrzymywali od portalu gratyfikacje.

Pozwem z 16 listopada 2012 r. grupa domagała się zaniechania naruszania jej praw autorskich. Zażądała od pozwanego zaprzestania korzystania z systemu wymiany plików oraz podjęcia działań prewencyjnych w przypadku pozyskania wiarygodnej informacji, że określony utwór jest rozpowszechniany w sposób bezprawny.

W 2020 r. strona powodowa dokonała zmiany powództwa poprzez zgłoszenie trzech nowych żądań. Sąd uznał, że pomimo wyjątkowości postępowania grupowego – modyfikacja powództwa dopuszczalna jest nie tylko w I fazie (co nie budziło wątpliwości), ale także później, w tzw. fazie III, o ile jest to dopuszczalne w świetle norm ogólnych, tj. przepisu art. 193 k.p.c.

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

Sprawa przechodziła etap certyfikacji dwukrotnie – w latach 2012-2016 w odniesieniu do żądań „starych”, natomiast w latach 2020-2021 co do trzech żądań „nowych”.

Pierwsza certyfikacja obejmowała rozstrzygnięcia sądów obu instancji oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2015 r., I CSK 672/14. Sąd Najwyższy wyjaśnił wówczas szereg istotnych kwestii związanych z charakterem i skutkami prawnymi oświadczeń o przystąpieniu do grupy.

W ślad za ww. orzeczeniem Sądu Najwyższego – Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił zażalenie na postanowienie sądu I instancji w przedmiocie certyfikacji, co pomyślnie zakończyło fazę I.

Z kolei druga certyfikacja przebiegła szybko. Sąd Okręgowy w Warszawie XX Wydział Gospodarczy, uznając dopuszczalność modyfikacji powództwa, postanowił rozpoznać w postępowaniu grupowym sprawę w zakresie nowych roszczeń (postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie, XX Wydział Gospodarczy z 27 kwietnia 2021 r., XX GC 1004/12). Pozwany zaskarżył ww. decyzję zażaleniem, jednak Sąd Apelacyjny to zażalenie (postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie VII Wydział Gospodarczy i Własności Intelektualnej z 22 września 2021 r., VII AGz 362/21) oddalił.

W sprawie szybko doszło również do ustalenia składu grupy (12 podmiotów) postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie XX Wydział Gospodarczy z 26 stycznia 2018 r., XX GC 1004/12. Postanowienie to nie było zaskarżone.

JAKIE JEST MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAWY?

Sprawa jest nadal w toku, aktualnie toczy się w II instancji.

W I instancji wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie XX Wydział Gospodarczy z 4 kwietnia 2023 r., XX GC 1004/12 – sąd oddalił powództwo, ponieważ od 2016 r. pozwany nie był już właścicielem strony internetowej (stąd sąd nie mógł już nakazać pozwanemu wprowadzenia systemu kontroli plików), natomiast w zakresie żądania złożenia oświadczenia – z uwagi na przedawnienie roszczenia (w tym bowiem zakresie roszczenia były dochodzone dopiero od 2019 r.).

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

Na etapie pierwszej certyfikacji Sąd Najwyższy wyjaśnił, że jeżeli członkowie grupy w postępowaniu grupowym nie wchodzi w skład tak zwanej grupy inicjującej, na rzecz której reprezentant grupy wnosi pozew z wnioskiem o jego rozpoznanie w postępowaniu grupowym, lecz przystępują do postępowania grupowego już po wydaniu przez sąd postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym i zarządzeniu publicznego ogłoszenia o jego wszczęciu – to stan sprawy w toku pomiędzy każdym z takich członków grupy a pozwanym powstaje z chwilą przedstawienia sądowi przez powoda oświadczeń i wykazu osób, które przystąpiły do grupy:

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2015 r., I CSK 672/14:

Zainteresowane podmioty mogą wyrazić wolę wzięcia udziału w postępowaniu grupowym w dwojaki sposób.

Po pierwsze – mogą wejść w skład tak zwanej grupy inicjującej, na rzecz której reprezentant grupy wnosi pozew z wnioskiem o jego rozpoznanie w postępowaniu grupowym. Liczebność tej grupy, charakter dochodzonych przez członków grupy inicjatywnej roszczeń, okoliczności faktyczne i wnioski dowodowe uzasadniające te roszczenia, a także – w przypadku dochodzenia roszczeń pieniężnych – ich ujednolicenie, ma znaczenie dla oceny przez sąd dopuszczalności postępowania grupowego (art. 1 ust. 1 w zw. z art. 2 ust. 1 w zw. z art. 10 ust. 1 u.d.p.g.).

Po drugie – osoby zainteresowane mogą przystąpić do postępowania grupowego już po wydaniu przez sąd, na podstawie art. 10 ust. 1, postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym i zarządzeniu publicznego ogłoszenia o jego wszczęciu (art. 11 u.d.p.g.).

Przedstawiony mechanizm uczestnictwa w grupie odpowiada dwuetapowej strukturze postępowania grupowego, na którą składa się postępowanie w przedmiocie dopuszczalności postępowania grupowego, zakończone wydaniem przez sąd postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym (art. 10 ust. 1 u.d.p.g.) oraz „właściwe” postępowanie grupowe, obejmujące ostateczne ustalenie składu grupy (art. 17 u.d.p.g.) i merytoryczne orzekanie o zasadności powództwa.

W każdej ze wskazanych wyżej sytuacji istnieje obowiązek złożenia przez członka grupy pisemnego oświadczenia o przystąpieniu do niej, ale znaczenie procesowe tych oświadczeń jest odmienne.

[...]

Procesowe skutki oświadczenia o przystąpieniu do grupy, o którym mowa w art. 12, następują więc w innym momencie niż skutki wniesienia pozwu grupowego. Z chwilą przedstawienia przez powoda sądowi oświadczeń i wykazu osób, które przystąpiły do grupy, powstaje stan sprawy w toku między tymi osobami a pozwanym co do roszczenia objętego postępowaniem grupowym (art. 13 ust. 1 w zw. z art. 12 zd. 2 u.d.p.g.), a nadto w tej chwili dochodzi do przerwy biegu przedawnienia roszczeń osób przystępujących do grupy (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).

Z kolei na etapie drugiej certyfikacji, postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie, XX Wydział Gospodarczy z 27 kwietnia 2021 r., XX GC 1004/12 – sąd wyjaśnił, że zmiana powództwa w postępowaniu grupowym jest dopuszczalna.

Postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie, XX Wydział Gospodarczy z 27 kwietnia 2021 r., XX GC 1004/12:

Przepis art. 24 ust. 1 u.d.p.g. nie wyłączał nigdy, pomimo kilkukrotnych nowelizacji, stosowania art. 193 k.p.c. Z uwagi na wagę tego przepisu, wykluczenie ze stosowania przepisów sąsiadujących, tj. art. 194-196 k.p.c. oraz brak zmian w tym zakresie przy dokonywaniu kolejnych nowelizacji należy uznać, że była to świadoma decyzja ustawodawcy. Stosowanie tego przepisu nie wyłączają również w sposób definitywny odrębności postępowania grupowego. W związku z tym należało przyjąć, że co do zasady modyfikacja powództwa rozpoznawanego w postępowaniu grupowym jest dopuszczalna.

Wyrokiem z 4 kwietnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, jako sąd I instancji, oddalił powództwo częściowo z uwagi na utratę przez pozwanego statusu usługodawcy (właściciela strony internetowej), a w pozostałym zakresie – ze względu na przedawnienia roszczenia:

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XX Wydział Gospodarczy z 4 kwietnia 2023 r., XX GC 1004/12:

Utrata przez pozwanego statusu usługodawcy świadczącego usługi drogą elektroniczną skutkowałą utratą przez niego legitymacji biernej w zakresie pierwszych dwóch żądań. Powód wnosił, aby nakazać pozwanemu wdrożenie systemu filtrowania plików oraz nakazać usuwanie określonych plików z serwisu. Żądanie takie może być skierowane wyłącznie przeciwko podmiotowi będącemu usługodawcą w chwili orzekania. Oczywiście jest bowiem, że tylko taki podmiot może wykonać wyżej opisane nakazy. Uwzględnienie powództwa w stosunku do pozwanego skutkowało by niemożliwością wykonania przez niego wyroku. W konsekwencji żądanie pozwu w zakresie dwóch pierwszych roszczeń podlegało oddaleniu z uwagi na brak legitymacji biernej pozwanego.

Ostatnie z żądań, tj. nakazanie opublikowania odpowiedniego oświadczenia powód oparł na treści art. 79 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. [...] W zakresie roszczenia o zobowiązanie pozwanego do publikacji oświadczenia zasadny był w znacznej mierze zarzut przedawnienia. Roszczenia strony powodowej były związane z naruszaniem przez pozwanego majątkowych praw autorskich. Stanowiły więc roszczenia o charakterze deliktowym. Ponieważ ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie zawiera przepisu regulującego termin przedawnienia zastosowanie znajdują przepisy kodeksu cywilnego. Zgodnie z art. 117 § 1 i 2 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu [...] Strona powodowa upatrywała odpowiedzialności pozwanego w naruszaniu przysługujących jej autorskich praw majątkowych. Każde z tych naruszeń stanowiło odrębny czyn niedozwolony. W związku z tym w stosunku do każdego z tych czynów biegł odrębny termin przedawnienia.

Powód zgłosił roszczenie dotyczące nakazania pozwanemu publikacji oświadczenia w piśmie z dnia 23 września 2019 roku. Z uwagi na charakter zarzucanych pozwanemu czynów należało przyjąć, że strona powodowa miała wiedzę o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia od chwili popełnienia czynu niedozwolonego. W związku z tym należało przyjąć, że żądanie publikacyjne uległo przedawnieniu w zakresie deliktów popełnionych przez pozwanego przed 1 stycznia 2016 roku. Ponieważ pozwany przestał być usługodawcą z dniem 1 lipca 2016 roku, przedmiotem oceny mogły być więc wyłącznie delikty popełnione przez pozwanego w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 30 czerwca 2016 roku. Roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych popełnionych przed 1 stycznia 2016 roku uległy bowiem przedawnieniu natomiast pozwany nie mógł popełnić jakiegokolwiek deliktu po 30 czerwca 2016 roku albowiem przestał świadczyć usługi drogą elektroniczną.

■ SPRAWA POZYWAM SMOG

JAKI JEST PRZEDMIOT SPRAWY?

Sprawa grupy osób poszkodowanych brakiem zachowania norm czystości powietrza przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Klimatu i Środowiska oraz Skarbowi Państwa – Ministrowi Aktywów Państwowych. Sprawa toczy się z udziałem Prokuratora Okręgowego w Warszawie.

Reprezentant grupy złożył pozew o ustalenie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za szkody, w tym krzywdy członków grupy w związku z przekroczeniami na terenie Polski wartości dopuszczalnych dla stężeń pyłu PM 10 (które wystąpiły w okresie od 11 czerwca 2011 r. do 1 września 2019 r.) oraz przekroczeniami wartości dopuszczalnych dla stężeń pyłu PM 2,5, które wystąpiły w okresie od 1 stycznia 2015 r. do 1 września 2019 r.

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

W 2022 r. sąd stwierdził, że postępowanie w nin. sprawie jest dopuszczalne oraz zarządził dokonanie ogłoszenia o wszczęciu postępowania.

Postanowieniem z 11 lipca 2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił skład grupy. Po rozpoznaniu zażalenia pozwanego Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił postanowienie o ustaleniu składu grupy wskazując, że pismo reprezentanta grupy zawierające wykaz członków grupy nie zostało doręczone przez sąd pozwanemu.

JAKIE JEST MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAWY?

W sprawie nie zostało wydane orzeczenie kończące postępowanie.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

**Postanowienie Sądu Apelacyjnego
w Warszawie V Wydział Cywilny z dnia 15 maja
2024 r., V ACz 1095/23:**

Niezależnie od tego, w którym momencie zostało złożone oświadczenie o przystąpieniu do grupy, sąd jest zobligowany doręczyć wykaz tych osób pozwanemu. Ustawodawca bowiem wyraźnie stwierdził w art. 12 in fine u.d.r.p.g., że obowiązkiem sądu jest doręczenie pozwanemu wykazu osób, które przystąpiły do grupy. Posiadanie przez pozwanego listy osób, które wchodzi w skład grupy, pozwala mu ustosunkować się do niej. Ma on bowiem wprost przyznane prawo zakwestionowania uczestnictwa określonych osób w grupie (art. 15 u.d.r.p.g.), które jest realizowane przez wniesienie zarzutów. Tylko zatem pełna lista członków grupy umożliwia pozwanemu skorzystanie z uprawnienia do zgłoszenia zarzutów co do członkostwa określonych osób w grupie.

Dlatego też obowiązkiem sądu jest doręczenie pozwanemu wykazu osób wchodzących w skład grupy niezwłocznie po jego otrzymaniu od powoda (por. M. Sieradzka w: Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym, Komentarz do art. 12, Lex).

[...]

Zważywszy na te cechy zaskarżonego postanowienia stabilizującego skład grupy i determinującego podmiotowy i przedmiotowy zakres postępowania, lecz wydanego w niniejszej sprawie w wyniku wadliwości w zakresie doręczenia pozwanemu wykazu osób przystępujących do grupy, winno ono podlegać uchyleniu w całości, a nie jedynie odnośnie do osób, które złożyły oświadczenia o przystąpieniu do grupy w toku sprawy.

■ SPRAWY GRUPOWE ZWIĄZANE Z AFERĄ AMBER GOLD

CZEGO SPRAWY DOTYCZYŁY I JAK SIĘ ZAKOŃCZYŁY?

Spraw grupowych w związku z tzw. aferą Amber Gold było aż sześć.

[SPRAWA NR 1]

Pierwsza (z 2012 r.) została skierowana **przeciwko samej Amber Gold sp. z o.o.** Strona powodowa domagała się **zapłaty** – zwrotu na rzecz członków grupy kwot pieniężnych wpłaconych na lokaty prowadzone przez Amber Gold. Po 10 latach sprawa zakończyła się jednak umorzeniem postępowania w związku z upadłością likwidacyjną Amber Gold sp. z o.o.

[SPRAWA NR 2]

Kolejna sprawa **o zapłatę** (również z 2012 r.) toczyła się **przeciwko byłym członkom zarządu Amber Gold sp. z o.o.** – i została prawomocnie zakończona odrzuceniem pozwu na etapie certyfikacji w 2015 r.

W 2014 i 2015 r. wszczęte zostały trzy sprawy grupowe **przeciwko Skarbowi Państwa / Skarbowi Państwa działającemu za pośrednictwem stationes fisci.**

[SPRAWA NR 3]

Pierwsza z nich była sprawą **o zapłatę** tytułem naprawienia szkody powstałej po stronie członków grupy wskutek czynu niedozwolonego w postaci zaniechania przez Skarb Państwa – Prokuratora Rejonowego Gdańsk – Wrzeszcz w Gdańsku, Prokuratora Okręgowego w Gdańsku oraz przez Prokuratora Generalnego przedstawienia zarzutów członkom zarządu spółki Amber Gold sp. z o.o. Sprawa zakończyła się w I instancji częściowym uwzględnieniem powództwa – wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie XXV Wydział Cywilny z 1 lipca 2022 r., XXV C 1614/16.

[SPRAWA NR 4]

Druga (przeciwko tym samym pozwanym) to również sprawa **o zapłatę** tytułem naprawienia szkody wskutek zaniechań w prowadzeniu postępowania karnego. Sprawa jest w toku, w III fazie postępowania grupowego.

[SPRAWA NR 5]

Trzecia sprawa to sprawa o **ustalenie odpowiedzialności** Skarbu Państwa za szkodę poniesioną przez członków grupy (utrata powierzonych spółce Amber Gold środków finansowych) w związku z niezgodnymi z prawem działaniami lub zaniechaniami pozwanych, które umożliwiły Amber Gold sp. z o.o. prowadzenie działalności gospodarczej w sposób bezprawny. Sprawa została szybko (jeszcze w tym samym roku 2014) prawomocnie zakończona na etapie certyfikacji.

[SPRAWA NR 6]

Ostatnia sprawa grupowa (z 2014 r.) to sprawa przeciwko bankowi BGŻ o **zapłatę** tytułem naprawienia szkody w związku z twierdzeniami strony powodowej, że bank BGŻ, prowadząc rachunek Amber Gold sp. z o.o. i przyjmując pieniądze klientów na zakup metali szlachetnych, nie dopełnił swoich obowiązków denuncyjnych dotyczących spółki i pomimo posiadania wiedzy o prowadzeniu przez Amber Gold działalności niezgodnej z prawem – kontynuował współpracę z nią, co doprowadziło do powstania szkody po stronie członków grupy. Sprawa została prawomocnie zakończona wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie XXV Wydział Cywilny z 31 lipca 2019 r., XXV C 250/18, którym sąd oddalił powództwo.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

W Sprawie nr 3 przeciwko Skarbowi Państwa – prokuraturom sąd I instancji częściowo uwzględnił powództwo przyjmując, że gdyby pozwani prawidłowo przeprowadzili postępowanie przygotowawcze niezbędne do postawienia zarzutów – i gdyby te zarzuty postawili, Amber Gold sp. z o.o. zakończyłaby działalność, a część spośród członków grupy nie poniosłaby szkody.

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XXV Wydział Cywilny z 1 lipca 2022 r., XXV C 1614/16 częściowo uwzględniający powództwo w sprawie nr 3:

Jak wynika z opinii biegłej sądowej z zakresu finansów w ujęciu czasowym Spółka najwcześniej poczynszy od marca 2010 r. bez przyjmowania depozytów od nowych klientów nie była w stanie obsłużyć wykupu lokat klientów. Każde żądanie wypłaty powyżej 83,9% salda lokat powodowałoby niewypłacalność Spółki. Można tym samym założyć, z prawdopodobieństwem granicznym z pewnością, że Spółka w przypadku prawidłowej reakcji prokuratury zakończyłaby faktycznie swoją działalność najpóźniej do końca lutego 2011 r. Bezprawne zaniechanie jednostek prokuratury doprowadziło zatem do powstania szkody majątkowej u członków grupy którzy dokonali wpłat na rzecz Spółki w okresie od 01 marca 2011 r. do 16 sierpnia 2012 roku. Przeprowadzone powyżej rozważania prowadzą do wniosku, iż tylko w tym zakresie czasowym zachodzi adekwatny związek przyczynowy pomiędzy szkodą członków grupy (nieodzyskaniem zainwestowanego kapitału) a zaniechaniem organów ścigania.

Gdyby prokuratura działała zgodnie z procedurą karną, z wysokim stopniem prawdopodobieństwa Spółka faktycznie zakończyłaby swoją działalność na przełomie lutego i marca 2011 r., a nie w sierpniu 2012 r.

Tym samym członkowie grupy nie mogliby lokować swoich środków pieniężnych w produkty inwestycyjne oferowane przez Spółkę. Datą graniczną od której należało przyjąć powstanie odpowiedzialności strony pozwanej na kanwie niniejszego postępowania, jest dzień 01 marca 2011 roku. Wszystkie roszczenia poszczególnych członków grupy obejmujące wpłaty na rzecz Spółki dokonane po tej dacie, uznać należy zatem za uzasadnione co do zasady. Należy w tym miejscu podkreślić, iż sam fakt, że spółka (...) w ujęciu czasowym mogłaby utracić stan płynności finansowej prowadzący do zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej już w marcu 2010 r. (w/w opinia biegłego) nie oznacza w żadnym wypadku, iż odpowiedzialność deliktowa strony pozwanej wobec strony powodowej ma miejsce już od tej daty. Jak już zostało to uprzednio wskazane stronie pozwanej można bowiem przypisać odpowiedzialność odszkodowawczą najwcześniej po upływie czasu trwania prawidłowo przeprowadzonego postępowania przygotowawczego niezbędnego do postawienia zarzutów, który jak pokazały rzeczywistość przeprowadzone czynności wyniósł 391 dni. Sąd nie znalazł podstaw do przyjęcia, iż okres tych 391 dni był dotknięty zwłoką.

Z kolei w Sprawie nr 6 przeciwko bankowi BGŻ – Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo grupowe, ponieważ nie dopatrywał się obowiązków informacyjnych po stronie pozwanego banku:

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XXV Wydział Cywilny z dnia 31 lipca 2019 r. XXV C 250/18 oddalający powództwo w Sprawie nr 6:

W odniesieniu do Banku i członków grupy nie można bowiem mówić o „istnieniu wieloletniej współpracy uzasadniającej wytworzenie się stosunku zaufania i tym samym powstanie po stronie Banku obowiązków informacyjnych i doradczych”. Powód nie wykazał, aby przed zawarciem umowy z (...) którykolwiek z członków grupy konsultował się z pozwanym Bankiem, w szczególności co do oceny ryzyka wiążącego się z zakupem produktów oferowanych przez (...).

Ze względu na brak takiej współpracy pomiędzy Bankiem a członkami grupy nie istnieją jakiegokolwiek podstawy do stawiania Bankowi – z odwołaniem się do zawartych w kodeksie etyki norm deontologicznych – zarzutów opartych na rzekomym zaniechaniu poinformowania członków grupy o charakterze działalności (...) i ryzykach związanych z inwestowaniem za jej pośrednictwem.

■ SPRAWY „PO-COVIDOWE”

JAKI JEST PRZEDMIOT SPRAW?

W 2021 r. zostało wszczęte pięć postępowań grupowych imieniem przedsiębiorców przeciwko Skarbowi Państwa w związku z wprowadzeniem regulacji prawnych ograniczających swobodę prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na pandemię COVID-19 i obowiązujące wówczas restrykcje. W każdej sprawie powód – reprezentant grupy domaga się ustalenia odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego.

Sprawa grupy przedsiębiorców z **BRANŻY REKREACYJNO-ROZRYWKOWO-SPORTOWEJ** przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezesa Rady Ministrów, Ministra Zdrowia, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministra Edukacji.

Sprawa grupy przedsiębiorców z **BRANŻY GASTRONOMICZNEJ** przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Zdrowia oraz Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Sprawa grupy przedsiębiorców z **BRANŻY FITNESS** przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrowi Zdrowia.

Sprawa grupy przedsiębiorców – **WŁAŚCICIELI KLUBÓW I DYSKOTEK** przeciwko Skarbowi Państwa – reprezentowanemu przez Radę Ministrów reprezentowaną przez Prezesa Rady Ministrów, Ministra Zdrowia i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Sprawa grupy przedsiębiorców z **BRANŻY TURYSTYCZNEJ** przeciwko Skarbowi Państwa – Radzie Ministrów, Ministrowi Zdrowia, Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

JAKI BYŁ PRZEBIEG I ORAZ II FAZY POSTĘPOWANIA?

BRANŻA REKREACYJNO-ROZRYWKOWO-SPORTOWA – sprawa przeszła I fazę (2022 r.) i II fazę (do składu grupy zaliczono 20 przedsiębiorców).

BRANŻA GASTRONOMICZNA – sprawa pomyślnie przeszła certyfikację (2024 r.), nie zostało jeszcze wydane postanowienie o ustaleniu składu grupy. W pozwie wskazano 279 członków grupy.

BRANŻA FITNESS – sprawa znajduje się nadal na początkowym etapie postępowania; nie zostało jeszcze wydane postanowienie w przedmiocie dopuszczalności postępowania grupowego. W pozwie wskazano 33 członków grupy.

WŁAŚCICIELE KLUBÓW I DYSKOTEK – sprawa przeszła I fazę (2022 r.) i II fazę (do składu grupy zaliczono 28 przedsiębiorców).

BRANŻA TURYSTYCZNA – sprawa przeszła I fazę (2022 r.) i II fazę (do składu grupy zaliczono 69 przedsiębiorców).

JAKIE JEST MERYTORYCZNE ZAKOŃCZENIE SPRAW?

BRANŻA REKREACYJNO-ROZRYWKOWO-SPORTOWA – w dniu 11 lutego 2025 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wydał **wyrok ustalający odpowiedzialność Skarbu Państwa** do zapłaty na rzecz członków grupy odszkodowania tytułem naprawienia szkody, obejmującej straty, które ponieśli oraz korzyści, które mogliby osiągnąć, gdyby im szkody nie wyrządzono, wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie przy wykonywaniu władzy publicznej polegające na wydaniu wskazanych w wyroku aktów normatywnych.

BRANŻA GASTRONOMICZNA – postępowanie pozostaje w toku na etapie II fazy.

BRANŻA FITNESS – postępowanie pozostaje w toku na etapie I fazy.

WŁAŚCICIELE KLUBÓW I DYSKOTEK – postępowanie pozostaje w toku w III fazie; na październik 2025 r. została zaplanowana rozprawa.

BRANŻA TURYSTYCZNA – postępowanie pozostaje w toku w III fazie; nie wyznaczono terminu rozprawy.

CIEKAWY FRAGMENTY ORZECZEŃ

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie XXV Wydział Cywilny z dnia 11 lutego 2025 r. XXV C 1641/21:

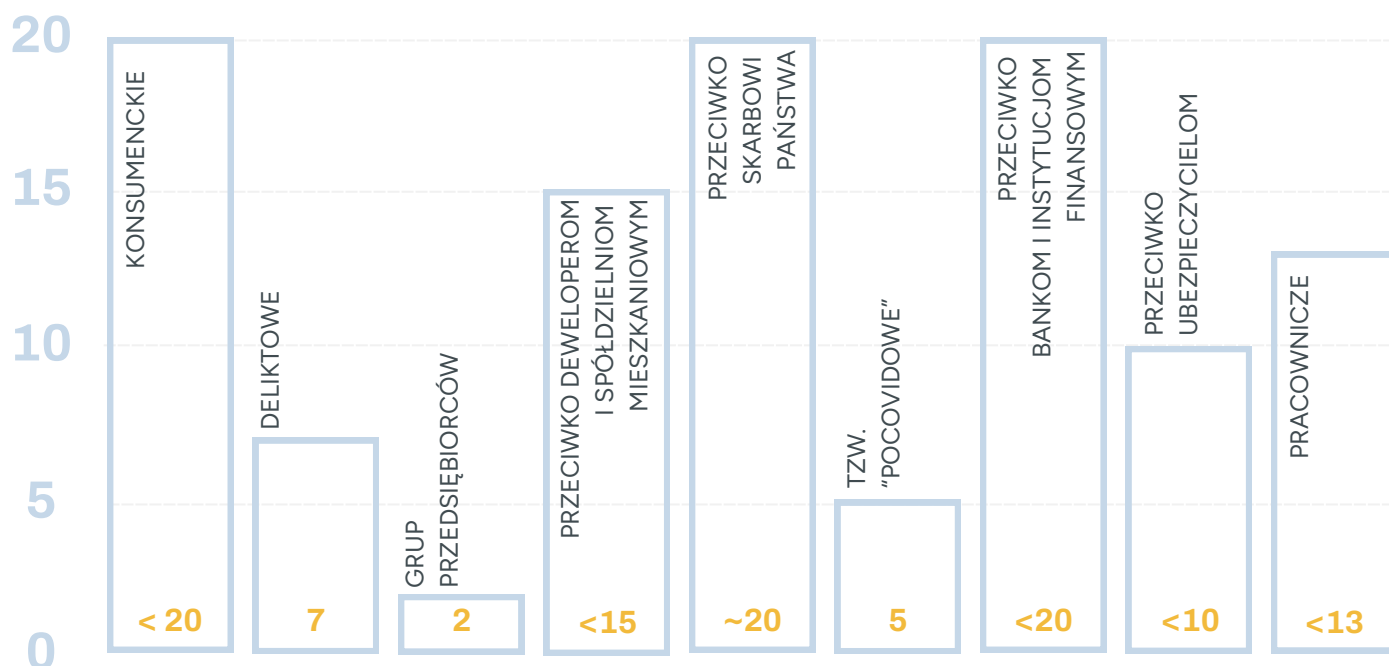
Bezprawności działania organów państwa nie usprawiedliwia art. 38 Konstytucji, który zapewnia każdemu człowiekowi prawną ochronę życia ani art. 68 ust. 4 Konstytucji nakładający na władze publiczne obowiązek zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska. Realizacja powyższych obowiązków musi się bowiem odbywać na podstawie przepisów prawa i w granicach prawa. Rada Ministrów miała odpowiednie narzędzia prawne, z których mogła skorzystać w sytuacji szczególnego zagrożenia jakim była pandemia (...)19, jeżeli zwykłe środki konstytucyjne były niewystarczające, a były niewystarczające, czego dowodzi uchwalana w pośpiechu z pominięciem pełnego procesu legislacyjnego ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o (...)19, zmieniająca m.in. ustawę o chorobach zakaźnych, i wprowadzić stan klęski żywiołowej (art. 228 i art. 232 Konstytucji). Sposób działania władzy w takiej sytuacji regulowała ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (Dz. U. z 2025 r. poz. 112), dopuszczająca daleką ingerencję w prawa i wolności jednostki na podstawie przepisów prawa i w granicach prawa.

POSTĘPOWANIE GRUPOWE W SĄDACH – JAKIE SPRAWY ROZPOZNAWAŁY POLSKIE SĄDY PRZEZ OSTATNIE 15 LAT

Kategorie tematyczne postępowań grupowych zmieniają się wraz z ogólnymi trendami.

Przykładowo, w latach 2013/2014 wiele spraw przeciwko ubezpieczycielom dotyczyło tzw. polisolokat, a przeciwko bankom – ubezpieczenia niskiego wkładu własnego; pojawiały się liczne sprawy przeciwko deweloperom.

Dzisiaj postępowania grupowe przeciwko bankom to głównie sprawy frankowe; po ustanowieniu zakazów prowadzenia określonych typów działalności w związku z COVID-19 pojawiły się 4 sprawy grup przedsiębiorców przeciwko Skarbowi Państwa.

SPRAWY KONSUMENCKIE

- sprawy turystów przeciwko biurom podróży,
- sprawy użytkowników portali internetowych,
- sprawy konsumentów dóbr bądź usług, np. edukacyjnych czy odbiorców mediów,
- sprawa konsumentów przeciwko Volkswagen (afery dieseldieselgate),
- sprawy inwestorów,
- sprawa przeciwko Amber Gold i członkom jej zarządu.

SPRAWY DELIKTOWE

- dwie sprawy grupy bliskich osób poszkodowanych w głośnej katastrofie budowlanej hali Międzynarodowych Targów Katowickich,
- sprawy powodów poszkodowanych zaniechaniami z zakresu ochrony przeciwpowodziowej (z okolic Płocka i Sandomierza oraz z Kędzierzyna-Koźła i Piaseczna).

SPRAWY GRUP PRZEDSIĘBIORCÓW

Przykłady:

- postępowanie pośredników ubezpieczeniowych poszkodowanych naruszeniem przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji,
- sprawa przeciwko portalowi internetowemu służącemu wymianie plików o zaniechanie naruszania majątkowych praw autorskich.

SPRAWY PRZECIWKO DEWELOPEROM / SPÓŁDZIELNIOM MIESZKANIOWYM

Dotyczyły:

- wad nieruchomości,
- opóźnień w realizacji inwestycji,
- waloryzacji cen (nieważność klauzuli),
- uzupełniania wkładów mieszkaniowych (nieważność),
- niewykonania zobowiązań polegających np. na budowie parkingów.

SPRAWY PRZECIWKO UBEZPIECZycIELOM

- sprawy o wypłatę odszkodowań,
- sprawy o zwrot pobranych opłat likwidacyjnych (postanowienia niedozwolone); dot. tzw. polisolokat.

SPRAWY PRZECIWKO SKARBOWI PAŃSTWA

Zróżnicowane tematycznie:

- sprawy akcjonariuszy spółek Skarbu Państwa,
- sprawy między jednostkami samorządu terytorialnego a Skarbem Państwa,
- sprawa o ustalenie nieważności przeniesienia środków pochodzących z OFE,
- sprawy pracowników sfery budżetowej o odszkodowania z tytułu braku waloryzacji wynagrodzeń,
- zakażenia szpitalne,
- sprawy powodziowe,
- sprawy związane z „afery Amber Gold”,
- spośród nowszych: sprawa przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Klimatu i Środowiska oraz Ministra Aktywów Państwowych (jako stationes fisci) – o ustalenie odpowiedzialności za przekroczenie norm jakości powietrza, tj. stężeń pyłu PM 10 oraz PM 2,5.

SPRAWY „POCOVIDOWE”

Nową podkategorię spraw przeciwko Skarbowi Państwa są tzw. „sprawy pocovidowe”, czyli sprawy związane z czasowymi zakazami prowadzenia działalności gospodarczej polegającej na świadczeniu określonych typów usług, nałożonymi w związku z pandemią COVID-19:

- sprawa grupy przedsiębiorców z branży turystycznej,
- sprawa przedstawicieli branży gastronomicznej,
- sprawa przedstawicieli branży fitness,
- sprawa właścicieli klubów i dyskotek,
- sprawa przedsiębiorców z branży rekreacyjno-rozrywkowo-sportowej.

Powodowie żądają ustalenia odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody poniesione w okresie trwania zakazów.

SPRAWY PRZECIWKO BANKOM I INSTYTUCJOM FINANSOWYM

W LATACH 2014-2015 R. – sprawy o odszkodowania z tytułu nienależytego wykonania umów kredytowych, czy zwrotu składek ubezpieczeniowych związanych z ubezpieczeniem tzw. niskiego wkładu własnego.

PO 2014 R. – sprawy frankowe; pierwszą większą grupową sprawą frankową wszczętą w grudniu 2010 r. była sprawa Grupy na mBank (1.247 członków grupy), a kolejną (dotyczącą kredytu indeksowanego do CHF) – sprawa przeciwko Millennium Bank S.A. wszczęta w czerwcu 2014 r. (5.358 członków grupy).

KILKA SŁÓW O 2 RODZAJACH POSTĘPOWANIA

Od nowelizacji z 2024 r. polskie postępowania grupowe można podzielić na dwie podkategorie:

- 1 klasyczne postępowania grupowe wszczynane przez reprezentantów grupy;
- 2 przedstawicielskie postępowania grupowe wszczynane przez pomioty upoważnione.

Druga podkategoria postępowania grupowego została wprowadzona w ramach implementacji tzw. dyrektywy o powództwach przedstawicielskich.

W przedstawicielskim postępowaniu grupowym mogą być dochodzone tylko roszczenia konsumentów.

Postępowanie to obejmuje sprawy o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów oraz sprawy o roszczenia związane ze stosowaniem takich praktyk.

Postępowania przedstawicielskie mogą być wszczynane wyłącznie przez podmioty upoważnione – podmioty wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów bądź do rejestru prowadzonego przez Komisję Europejską.

PODSUMOWANIE

Co się sprawdziło, a co nie, jakie perspektywy?

- Naszym zdaniem sprawdziła się sama ustawa – UDRPG.
- Niska efektywność czasowa postępowań grupowych wynika nie z samego kształtu przepisów UDRPG (zwłaszcza po Nowelizacji z 2017 r.), ale z tych samych systemowych przyczyn, które powodują długotrwałość postępowań sądowych **w ogóle**.
- Postępowania grupowe sprawniej przebiegają w mniejszych sądach, gdzie są szybciej rozpoznawane niż np. w szczególnie obleganym Sądzie Okręgowym w Warszawie.
- Czy sprawy grupowe powinny być rozpoznawane przez sądy wyspecjalizowane? **Tak**.
- Niskie zainteresowanie? Skąd wynika – braku wiedzy?
- Rola pełnomocników.
- Nowy rodzaj „przedstawicielskich” postępowań grupowych to szansa na nowe otwarcie, o ile podmioty upoważnione będą działać.

NASZ ZESPÓŁ PRAKTYKI CLASS ACTION OFERUJE KOMPLEKSOWĄ POMOC W ZAKRESIE:

- Przygotowania pozwu grupowego i skutecznego dochodzenia praw przed sądem.
- Opracowania strategii obrony w postępowaniach grupowych oraz zarządzania ryzykiem związanym z nowymi przepisami.
- Przeprowadzenia stosownych szkoleń dot. problematyki postępowań grupowych, w tym dedykowanych organizacjom konsumenckim, czy przedsiębiorcom świadczącym usługi na rzecz konsumentów.
- Doradztwa organizacjom konsumenckim w zakresie przygotowania do pełnienia roli tzw. „podmiotu upoważnionego”, opracowując niezbędne dokumenty i wyjaśniając co należy zrobić.
- Dokonania audytu zgodności działalności przedsiębiorcy z przepisami z zakresu ochrony konsumentów (we współpracy z działem compliance).

ZAPRASZAMY DO KONTAKTU

Jeśli stoisz przed wyzwaniem związanym z postępowaniem grupowym, nasz zespół doświadczonych prawników jest gotowy, aby Ci pomóc. Skontaktuj się z nami, a wspólnie opracujemy najlepszą strategię ochrony Twoich interesów lub rozwiązywania problemów prawnych.

Agnieszka Trzaska-Śmieszek

Liderka Praktyki Postępowań Grupowych
partner KKG Legal
adwokatka
agnieszka.trzaska@kkg.pl

Dominik Gałkowski

Partner Praktyki Postępowań Grupowych
partner KKG Legal
adwokat
dominik.galkowski@kkg.pl

Rafał Kos

founding partner KKG Legal
adwokat
rafal.kos@kkg.pl

Magdalena Osmęda

senior associate KKG Legal
radca prawny
magdalena.osmeda@kkg.pl

Maria Łuszczyńska

senior associate KKG Legal
radca prawny
maria.luszczyńska@kkg.pl

